

BISERICA și ȘCOLA.

Foia bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Nr. 3813/1899.

Cerculariu,

cătră oficiile protopresbiterale și parohiale; cătră sinódele parohiale; și peste tot cătră clerul și poporul din părțile, ce aparțin la consistoriul eparchial arădan.

Espirând în anul acesta mandatul deputaților congresuali aleși în 1896. în urma provocării prea Venerabilului nostru Consistoriu metropolitan din 2. Iulie a. c. Nr. 112. M. subscrisul consistoriu dispune alegere nouă de deputați congresuali pentru un nou period de trei ani, carele începe cu 1 Octomvre 1899.

De după arondarea mai nouă, cele 14 cercuri electorale mirenești, rezervate pentru acest district, se compun precum urmază:

I. **Cercul Arad**, cu 15 comune și anume: Arad, Arad-Gaib, Bătania, Cenadul unguresc, Cicir, Micălaça, Mândruloc, Nădlac, Pecica, Sâmbăteni, Semlac, Șeitin, Tornea, Senteș, și H.-M.-Vásárhely.

II. **Cercul Radna**, cu 37 comune și anume: Baia, Bătuța, Bêrzava, Căpruța, Cladova, Corbești, Conop, Cuiăș, Cuvin, Dumbrăvița, Govoșdia, Gioroc, Giulița, Groși, Halaliș, Ilteu, Lupești, Milova, Miniș, Monoroștia, Odvoș, Obêrșia, Pauliș, Pernești, Petriș, Radna, Roșia, Seliște, Șoimoș, Slatina, Soroșag, Sovêrșin, Timișesti, Toc, Totvaradia, Troiaș și Vienesti.

III. **Cercul Giula**, cu 12 comune și anume: Bichiș, Ciaba, Chitighaz, Curticiu, Giula-germ., Giulamag., Giula-Vârșand, Macea, Otlaca, Pil, Șiclău și Secodor.

IV. **Cercul Chișineu**, cu 12 comune și anume: Apateu, Berechiu, Cinteiu, Chișineu, Erdeiș, Mișca, Nădab, Șimand, Sinteia, Șepreuș, Talpoș și Vădas.

V. **Cercul Șiria**, cu 16 comune și anume:

Agriș, Arăneag, Chirechiu, Covăsinț, Comlăuș, Curta-cheriu, Drauț, Dud, Gașca, Măderat, Măca, Păncota, Sinitea, Șiria, Têrnova și F. Vârșand.

VI. **Cercul Boroșineu**, cu 11 comune și anume: Bocsig, Cermeiu, Ienopolea, Iermata, Monerău, Moroda, Rêpsig, Seleuș Cigherel, Șicula, Șomoșcheș și Zărând.

VII. **Cercul Buteni**, cu 43 comune și anume: Aldești, Almaș, Berindia, Bersa, Bonțești, Buteni, Bodești, Bohani, Căvna, Căcărêu, Chisindia, Chertiș, Cil, Cociuba, Cuied, Dezna, Dieci, Donceni, Govoșdia, Hodiș, Ignești, Iarcoș, Laz, Luguzêu, Miniad, Monésa, Mustești, Nadalbești, Nadăș, Neagra, Paiușeni, Prăjești, Ramnz, Revetiș, Roșia, B.-Șebiș, Selegeni, Șilindia, Susani, Slatina, Taut, Voivodeni și Vașoia.

VIII. **Cercul Halmagi**, cu 62 comune și anume: Aciua, Aciuța, Baldovini, Banesti, Basarabasa, Bodești, Brotana, Brusturi, Budești, Căzânești, Ciuciu, Ciungani, Cristești, Crocna, Dumbrava, Finiș, Valemare, Garahonț, Groși, Guravale, Halmagi-Lescióra, Hălmăgel, Holtmizeș, Honțisor, Ionești, Iosaș, Iosașel-Baltele, Lazuri, Lésa, Leauțiu, Luncoșora, Măguliacea, Mădrigesti, Mermesti, Ociu, Ocișor, Oberșa, Pleșcuța, Prevăleni, Poiana, Poienari, Rîșculița, Rostoci, Saturêu, Secaș, Sirbi, Steia, Strimba, Șoimoș-Buceva, Talagi, Têrnava, Termure, Tisa, Tohești, Tomești, Tulești, Valea-mare, Vața de sus, Vața de jos, Vosdoci, Vidra, Zeldiș, Zimbru-Dulcele și Brusturești.

IX. **Cercul Birchiș**, cu 31 comune și anume: Bara, Batta, Bacamezêu, Birchiș, Bulza, Bunea, Capănaș, Căprióra, Cladova, Cutina, Dobrești, Dubești, Groși, Iersnic, Lăpușnic, Leucușești, Monostur, Ohabalunga, Ohaba-serb., Ostrov, Pădurani, Pojoga, Rădmănești, Rachita, Remetea-lunca, Selciva, Spata, Têla, Topla, Valea-mare și Vereșmort.

X. **Cercul Chiseten**, cu 20 comune și anume: Babșa, Balinț, Belinț, Budinț, Chisetêu, Coșteiul-mare, Dragoești, Fadimac, Ficătar, Gruini, Hasiaș, Ictar,

Ohaba-Forgaciu, Paniova, Șușanovăț, Șuștra, Teeș, Tergoviște, Topolovăț și Jabar.

XI. Cercul Lipova, cu 23 comune și anume : Belotinț, Bruznic, Buzad, Chelmac, Chesinț, Chizdia, Crivobara, Comiat, Cuveșdia, Dorgoș, Dubochinadăș, Hodoș, Checheș, Brestovaț, Labașinț, Lalașinț, Lipova, Pătirși, Secaș, Șistaroveț, Ususșu, Vizma și Zabalt.

XII. Cercul Vinga, cu 17 comune și anume : Alioș, Bărătéz, Bencecul rom., Călăcea, Chinez, Fibiș, Firighaz, Fiscut, Hodoni, Jadani, Monoștor, Murani, Seceani, Secușigi, S.-Miclăușul-mic, Vinga și Bodrogul nou și vechiu cu filialele.

XIII. Cercul Timișoara, cu 25 comune și anume : Bazoș, Becicherecul-Mic, Beregsșu, Bucovăț, Cerneteaz, Chișoda, Fabricul S. Georgiu — S.-Ilie, Fenlac, Ghiroc, Șag, Ghiroda, Ianova, Izvin, Medveș, Mehala, Moșnița, Maierele-vechi, Parța, Pobda, Pustiniș, Remetea-timișana, Săn-Andrei, Săn-Mihailul rom. și Utvin.

XIV. Cercul B.-Comloș, cu 16 comune și anume : B.-Comloș, Beba-veche, Cenadul-sêrb. Checiorom., Chiș-Orosin, Dugosello (Nerșu), Ecica-rom, Iancahid, Igris, Pesac, Sarcea-rom., Sarafola, Săn Nicolaul-mare, Toracul-mare, Toracul-unic și Vălcani.

Amesurat ecestei împărțiri, părțile aparținătoare la acest Consistoriu, formând 14 cercuri electorale aleg 7 deputați din cler și 14 din mireni, de toți 21 deputați.

Imbinarea cercurilor în colegii electorale, locurile centrale de alegere și de scrutinii precum și numele comisarilor, se presintă în conspectul dela finea acestui circular sub A).

Premițând acestea și având în vedere, că la alegerea deputaților congresuali servește de cinosură regulamentul pentru alegerea deputaților congresuali, votat de congresul național-bisericesc la 11.23 Oct. 1891, Nr. prot. 156, se dispun următoarele:

A. pentru alegerea deputaților din cler. Preoții din câte două cercuri electorale imbinată într'un colegiu, — fără a mai așteptă altă provocare, se vor adună **Joi în 11/23 Novembre anul curent la ora 11 înainte de medădi**, la locul central de alegere, indicat în conspectul de sub A) și anume în localitatea indatinată ori designată prin comisariul consistorial, și sub conducerea acestuia vor alege un deputat din cler pentru Congresul național, observându-se la actul alegerii prescisele din §§-ii 18--26 ai sus citatului Regulament congresual iar după efectuarea alegerii și după prevederea alesului cu credințional, comisarul va substerne aici protocolul de alegere, într'una cu toate actele electorale, în 24 de ore după încheierea alegerii. — Regulament §. 12.

B. Referitor la alegerea deputaților mireni, deși modalitatea publicării și a constituirei Sinodului electoral, precum și a votării, este precisată în §§-ii

27—37 ai sus citatului Regulament congresual, — trimis fie căruia oficiu parochial pe calea protopopiatului la 15/27 Februarie 1892 Nr. 123 — totuși pentru evitarea necorectităților se dispune precum urmază :

1) Se îndatoréza preoțimea parochială, ca *Duminecă în 7/19 Novembre a. c.* să publice sinod parochial estraordinar pe **Dumineca în 26 Novembre a. c.** în care și apoi, să se țină în tot locul alegerea deputaților mireni pentru congresul național bisericesc.

Preotul conducător al oficiului parochial se îngrijește, ca acesta publicare să se facă deodată și în filii, invitând pe alegătorii aceloră la alegere în comuna materă; filiile așa-dară votéză în același protocol cu cei din materă, Regul. 15 și 27.

2) Pentru a ușurá biroului electoral actul alegerii, se trimite fie-cărei parochii câte un exemplar din formularul de Protocol sub B) — și se observă, că ceea-ce stă tipărit în clasulele alineatului 2, despre lista alegătorilor, numai atunci are să se facă, dacă lista alegătorilor n'ar fi fost statorită de sinodul ordinar séu dacă ar lipi din óre-care cauză — în toate celelalte casuri alegerea se face pe basa listei statorite mai nainte, care neschimbată rămâne pentru anul întreg. Tot-odată se îndrumă președinții și întreg biroul sinodului electoral a fi cu atențiune și a observá strict următoarele și anume :

a) Aclamațiunea nu este permisă, precum nu este permis nici să voteze unul în numele altuia, present séu absent.

b) În protocol să se înducă apriat și corect : locul și ziua, ora începerii și a terminării votării.

c) Numele candidatului, pe care votéză alegătorii să se scrie întreg și corect, căci semnele „dtto“ și — „ „ — nu sunt permise, și voturile induse la astfel de semne nu se vor considerá.

d) Voterea să se continue pe cât timp se însinuă alegători îndreptățiți, iar după ce au votisat cei presenti să se mai aștepte 1/2 oră, pentru a se poté presentá și alți alegători îndreptățiți și dacă în interval de 1/2 oră, nu se mai présintă nici un alegător, se încheie votarea anumindu-se la protocol ora încheierii; apoi după încheierea votării după sumisarea voturilor enunțându-se rezultatul, protocolul să se subscrie de președințe, bărbații de încredere și de notar, ér dacă bărbații de încredere, séu măcar și numai unul din ei, n'ar ști scrie, numele lor il poté scrie și notarul, dar' acesta împregiurare trebuie vedită prin aceea, că : se spune apriat la protocol : cine a subscris pe cei neștiutori de scrisóre ? După subscriere, protocolul pe pagina subscrierilor se pro-

vede cu 2 sigile, unul al parohiei, altul al președintelui său al unuia dintre bărbații de încredere.

e) Protocolul astfel încheiat împreună cu lista alegătorilor și (la cas de votisare secretă și cu ședulele de votare) să se pună sub cuvertă, și cuverta să se sigileze cu două sigile și anume: cu sigilul oficiului parochial, și cu sigilul președintelui său al vre-unui bărbat de încredere; iar' dacă nici unul nici altul dintre acestia n'ar avea sigil, să se sigileze în două locuri cu sigilul oficiului parochial și astfel sigilat cu două sigile și respective în două locuri și provădit cu adresa: „Protocolul Sinodului parochial din comuna.....” să se predea unuia dintre bărbații de încredere cu însărcinarea, ca pe ziua de 21. Novembre (3. Decembre) a. c. la ora 11 înainte de mieznoapte, să l ducă și să-l prezinte comisarului consistorial la locul central al scrutinului. Dacă acest membru ar fi împedat, este datoria bărbatului de încredere al doilea a îndeplini această misiune.

Acosta predare să se constate în protocolul electoral.

3. La 21 Nov./3 Dec. a. c., ora 11 înainte de mieznoapte, prezentându-se bărbații de încredere ai singuraticelor sinode parohiale la locul central al cercului anumit în conspectul A) și anume în localitatea designată prin comisarul consistorial, sub președința acestuia se vor constitui în colegiu de scrutiniu, alegându-și din sinul lor un notar pentru ducerea protocolului, și doi bărbați de controlă.

4. Despre actul scrutinării, care trebuie să se continue neîntrerupt și să se termine în aceeași zi, e a se lua protocol, în care să se inducă: *locul, ziua și cercul electoral* unde s'a ținut scrutinul cu espunerea precisă a orei la care s'a început; apoi la **scutinare se urmază astfel**: comisarul consistorial, în prezența bărbaților de controlă, desfășurând cuvertile fără a vătămă sigilele, va lua pe rând toate protocoalele electorale, le va citi cu voce înaltă și va îngrigii, ca voturile din acelea protocoale să se inducă în protocolul colegiului de scrutiniu, după ordinea comunelor din care se formează cercul electoral. Cuvertile se alătură la protocol.

5. Colegiul de scrutiniu nu este competent nici îndreptățit a modifica, a șterge ori a adauge ceva în protocoalele de alegere ale singuraticelor sinode parohiale, precum nici a examina și a delibera asupra actului de alegere, ci numai a-și face observările la protocoalele de scrutiniu asupra protocoalelor defectuoase și astfel acelea protocoale, cari n'ar corespunde §-lor din Regulamentul sus citat adecă n'ar fi subscribe și sigilate cum se recere, ori ar avea alte defecte, precum și cele prezentate mai târziu ori eventual trimise numai cu poșta, nu le va lua în considerațiune, ci simplu le va adnească la protocol, anumind cauzele pentru cari nu s'a putut considera.

6. Dacă, după desfacerea și inducerea tuturor protocoalelor de alegere prezentate, se constată că ar mai fi parohii, dela cari nu s'au prezentat bărbații de încredere cu protocoalele, comisarul consistorial împreună cu colegiul va mai aștepta o jumătate de oră, și dacă în acel interval se vor prezenta bărbați de încredere cu protocoale, le va primi și induce și acestea, iar' dacă se va constată că s'au prezentat protocoalele din toate parohiile, ori că nici după așteptare de o jumătate de oră nu s'au mai prezentat dela comunele restante protocoalele așteptate, se va încheia scrutinul, constatându-se în protocol *ora încheierii*; după aceea se vor număra voturile, pe baza protocolului de scrutiniu, și acel individ, care după computarea tuturor voturilor, se va constată că a intrunit mai multe voturi, se va proclama deputat ales din partea cercului respectiv, și ca atare se va procedea cu credențional. La căs însă, când dora doi sau mai mulți vor fi intrunit majoritate în număr egal; între densesii să decidă sorțea, îndată în fața locului. (Regulament §. 39.)

7. Protocolul colegiului de scrutiniu și credenționalul alesului deputat se vor subscrie de comisarul consistorial, de notarul colegiului și de toți ceilalți membri, adecă de bărbații de încredere ai sinodelor parohiale; apoi credenționalul se va preda, ori se va timite pe cale sigură („pe poșta, recomandat“) la mâinile alesului deputat; iar' protocolul colegiului de scrutiniu, împreună cu toate actele electorale (adecă și *cuvertile* cu *protocoalele* singuraticelor sinode electorale,) Comisarul consistorial îl va subșterne Consistoriului de aici în termen de 24 de ore cu raport, în care va arăta, că credenționalul l'a transpus alesului deputat indicând și modul transpunerii. (Regulament §. 41.)

8. La cas, când vre-un comisar consistorial preoțesc ori miron ar fi împedat, în ori ce mod, de a-și împlini misiunea de comisar: are să facă numai de cât aretare la Consistoriul de aici pentru altă provisiune: dacă însă până la alegere, respective până la scrutiniu, nu va fi urmat de aici numirea altui comisar, sau dora împedarea comisarului numit se va arăta numai chiar în ziua său sub actul alegerii, respective a scrutinului: în astfel de cas, alegătorii, respective membrii colegiului de scrutiniu, sunt autorizați a-și alege un suplent al comisarului consistorial, care apoi va îndeplini toate agendele comisarului. (Regulament §. 10.)

Aducând acestea la cunoștința clerului și popoului nostru, sfătuim pe toți, ca și la eserciare acestui drept, — al alegerii deputaților congresuali, — să fie conduși de sentimente adevărat creștinești, alegând de deputați congresuali numai bărbați devotați cauzelor noastre bisericesti, bărbați zeloși și apți de a concurge cu sful și înțelepciunea lor la regularea, consolidarea și înaintarea afacerilor bisericeii noastre naționale.

A)

C o n s p e c t u l

comisarilor consistoriali la actul alegerii deputaților pentru congresul national-bisericesc, pe
periodul 1 Octombrie 1899 — 1 Octombrie 1902.

Nr. curent	Numirea cerentului	Nrul comu- nelor	Pentru mireni		Pentru preoți	
			Locul scrutiniului	Comisar consistorial	Locul alegerii	Comisar consistorial
I	Arad	15	Arad	Dr. Nicolae Oncu adv.	Arad	Aug. Hamsea archim: Arad.
II	Radna	37	Radna	Paul Milovan notar.		
III	Giula	12	Giula	Iustin Popoviciu protonotar magistrat.	Chișineu	Dr. I. Trailescu ppresb. Chișineu.
IV	Chișineu	12	Chișineu	Mihaiu Veliciu adv.		
V	Șiria (Világos)	16	Vilagoș	Petru Trutia adv.	Pâncota	Georgiu Popoviciu ppresb. Világos.
VI	Ienopolea (Boroșineu)	11	Ienopolea	Georgie Feier adv. ases. ; consist.		
VII	Buteni	43	Buteni	Dr. Constantin Groza medic	Iosășel	Ioan Groza ppresb Halmagiu.
VIII	Hălmagiu	62	Hălmagiu	Teodor Papp adv.		
IX	Birchiș	31	Birchiș	Iuon Lengeru secretar consist.	Leucușești	Lucian Sepeșan adm ppresb. Chisetău.
X	Chisetău	20	Chisetău	George Ardelean adv.		
XI	Lipova	23	Lipova	Dr. George Popescu adv.	Lipova	Voicu Hamsea ppresb. Lipova.
XII	Vinga	17	Vinga	Paul Rotariu adv. ; ases, consis.		
XIII	Timișóra	25	Timișóra	Emanuil Ungurean adv.	Timișóra	Dr. Tr. Puticiu ppresb. Timișóra.
XIV	B.-Comloș	16	B.-Comloș	Nestor Opreanu adv.		

Act în Arad, la 7/19 Octombrie 1899 din ședința consistoriului plenar.

Iosif Goldiș, m. p.
Episcopul Aradului.

La cestiunea scris-cetitului.

Când am răspuns prima dată d-lui „Bujecanul“ am spus, că așa fi absolvat de a-i răspunde în urma tonului și stilului d-sale. Am continuat însă cu discușiunea, având înaintea ochilor alt scop, un scop mai înalt ca scopul urmărit din partea d-lui „Bujecanul“. Și pentru lămurirea acestui scop, am continuat cu discușiunea.

Și rezultatul?

Nimica tot. Acolo suntem și azi, de unde am pornit. Am discutat o sumedenie de vreme, nu însă asupra cestiunii puse spre discușiune, ci asupra unor lucruri de o însemnătate și o valoare cu mult mai mică.

În nrul 16 am scris despre *exercițiile premergătoare* scris-cetitului, precum și despre însași *tractarea* acestora. Acesta a fost subiectul și respective tema, asupra căreia doriām eu a-să estinde discușiunea. Și când colo, d-l „Bujecanul“ întinde discușiunea, nu asupra acestei teme, ci asupra numirii metodelor.

N'am nimic contra, dacă d-sale așa i-a plăcut. Pentru-că, așa cred eu, acésta n'a stricat nimic. Ce însă nu e la loc și nepotrivit e, că d-l „Bujecanul“, spre a-și căuta o ușiță de scăpare, îmi insinuă, că m'am abătut dela obiect și că li stau înainte cu frasa stereotipă: E ori nu mai potrivit a desvolta sunetele dea-dreptul din cuvinte ori pe basa ȱicerii? Ei, bine, atunci care e tema pusă de mine în discușiune? Că dóră nu va susținea d-l „Bujecanul“, că numirea metódelor a fost acéstă temă?

Și ca d-l „Bujecanul“ să se convingă deplin, că nu de un timp încóce am pus discușiunea pe acest teren, după cum îi place d-sale a susținea, las să urmeze aci unele pasage scrise de mine în nrul 16, adecă în primul meu articol scris în acéstă materie: E o părere așa ȱicând generală la ómenii șcólei, că la desvoltarea sunetului să se ia de basă ȱicerea, care e a-să desface în cuvinte, cuvint-le în silabe și apoi silabele în sunete. Să póte, că procedura acésta e corectă. Puțina mea esperința însă, mă face a nu mă supune necondiționat acestei păreri. Și étă pentru-ce: ȱicerea e un ce abstrat și prin urmare nepotrivită cu capacitatea elevilor începători. Și apoi dacă luăm în considerare, că despre acésta e a-să prelege chiar la începutul anului, când cercul lor de cunoștințe e nimica, e nul, desvoltarea rațională a sunetului pe basa ȱicerii e imposibilă, ori dacă da, atunci s'ar năpoia fórte tare scris-cetitul, consumându-să partea cea mai mare a timpului cu lucruri, ce nu se cer necondiționat la învățarea scris-cetitului. Ér mai la vale: Esperința ni-a dovedit pe deplin, că desvoltarea sunetelor pe basa ȱicerii e fórte anevoie, să nu ȱicem imposibilă. E posibil însă și tot-odată ușor desvoltarea lor pe basa cuvintelor, ce sunt a-să lua din cercul de cunoștințe al elevilor, căștigate pe basa intuițiunii.

Și óre d-l „Bujecanul“ să nu aibă cunoștință despre acésta? Cine póte crede una ca acésta? Și n'o póte crede nime, pentru că étă ce dice d sa în nrul 25: *În special ce privesce aplicrea metodei scriptolegic resp. pur sintetic — adecă desvoltarea sunetelor pe basa ȱicerii — observ, că mai ales la început întâmpinăm greutăți și tótă abstracția ce se pretinde aici se reduce la 3—4 concepte; iar relativ la aceea, că desvoltarea sunetelor pe basa cuvintelor normale . . .*

Și așa mai departe continuă d-l „Bujecanul“. Ér cetind acestea, să mai póte óre susținea inpr-jurarea, că d-sa n'ar fi cunoscut d-la început, care anume a fost esența temei pusă în discușiune? Acésta e cu neputință. Și e cu neputință, p-ntu-că chiar și în răspunsul d-sale cel mai recent afirmă acésta: „*Ceea-ce doresce d-l Groșorean aci — în acéstă puvință va afla îndestul — numai carute bine atât în răspunsul meu prim din nrul 25 și din nrul 34 și cu deosebire din răspunsul din nrul 32.*“ Va să ȱică în primul d-sale răspuns a tractat acéstă cestiune, și totuși în ultimul răspuns susține,

că numai de un timp încóce am pus discușiunea pe tema acésta, fiind-că d-sa m'a pus în imposibilitate de a-l combate!

Dar să vedem, ce răspuns ne dá d-l „Bujecanul“ în Nrii citați?

La întrebarea mea în Nrul 34 răspunde: „În cât ne ținem strict de îndrumările, ce ne dá fie-care metod, așa cum sunt defectuóse, cu ambele ne ajungem scopul și resp. ambele sunt destul de practice și folositoare.“

„Intrucât însă respectăm principiul: dela simplu la compus; dela ușor la mai deficil; dela cunoscut la necunoscut în privința practicabilității, trebuie să dăm întâietate metodei sintetic-scriptolegic, căci acest metod nu face salturi ca celălalt, ci merge grădat.“ Va să ȱică, eu îl întreb una, d-sa răspunde altă!

D-sa m'a învinováțit, că eu am păreri mele deosebite, în ce privesce metodele scris-cetitului. Că cum purced eu, am arėtat destul de precis și lămurit nu numai odată, ci în mai multe rinduri, și am rugat pe d-l „Bujecanul“, ér nu odată, să se dechere în punctul acesta. Și când colo, nu răspunde la întrebarea mea, ci răspunde în felul de sus. Doriam să știu, de cumva procedura, ce o urmez și eu, e greșită, să pună degetul pe scăderile ei, ca să-le vedem și noi și apoi să-le oitem din șcóla noastră. Căci acesta ar fi fost adevėratul scop al discușiunii noastre.

Când m'am decis a scrie în acéstă materie, am avut înainte ochilor două lucruri: *e ori nu potrivit — ca pregătire pentru cetit — a face cunoscut elevilor tóte sunetele din cuvinte anumite, ér pe acestea a-le lega și a forma cuvinte, înainte de a tracta însusi scris-cetitul, adecă a face un fel de cetire în abstract?* Și: *La desvoltarea sunetelor e mai corect a purcede dela ȱicerii, ori dela nesce cuvinte anumite?*

Discușiunea noastră a fost destul de lungă, pentru aceea cestiunea acésta nu s'a lămurit întru nimic. Nu s'a lămurit, pentru-că nu acésta am discutat, ci ne-am pus la cėrtă, pentru nesce lucruri secundare, cari în tótă afacerea n'au decăt un rol fórte neînsemnat. Am discutat pe cestiunea numirii metódelor, și, după cum am ȱis de altă dată, tot pe acéstă córdă să incheie și discușiunea.

I. Groșorean.

Anunț literar.

În tipografia diecesană din Arad a apărut „Calendarul de pre anul 1900,“ cu următorii conținut:

I) Partea pur-calendarografistică (Chronologia, Păscălia, Sėrbătorile și alte ȱile schimbăcióse, începutul anu-tempurilor, regentele anului, eclipsele, posturile, ajunurile și deslegare de post, planete vi-

sibile în 1900, zilele lunilor cu arătarea sărbătorilor, a sfinților, a evangeliilor de pre dumineci după ambele calendare, intercalate fiind notițe economice și climatice cu ziua lunar pentru necesități economice.)

II) **Calendariul Evreilor** (zilele și sărbătorile principali adsimilate calend. iulian).

III) **Arătare** despre datul anului 1900.

IV) **Genealogia** (a casei domnitoare dela noi, a caselor domnitoare din cele-alalte state europene și apoi casele principale ale statelor extraeuropene).

V) **Șematismul metropoliei**, al diecesei Aradului (ambele consistorie) al archidiecesei ransilvane, al diecesei Caransebeșului și al celor-alalte ierarhii ortodoxe din Austro-Ungaria.

VI) **Economie** (têrgurile principale din Ungaria și Ardeal, economia animalelor, scala timbreilor, tabela de a computa cametele pe an, lună, seu ziua, taxele postale și telegrafice, monetele și preste tot banii din monarchia noastră după ambele sisteme, apoi banii din cele alalte state europene și din statele celor alalte continente, și tarifa zonelor dela tren).

VII) **Partea literară** (Metropolitul *Ioan Mețianu*, Doina-poesie de Coșbuc, — Pribeagul — novelă originală de I. P. Reteganul, — Doina iubirii — poesie de V. Alexandri. La finea veacului XIX — repriviri economice-comerciale de T. Ceantea —, Ce-a fost Adam? — poesie de Th. D. Speranță, Beuturile de I. Groșoreanu, poesii populare, — de pre valea Crișului negru de Vas. Sala, și de pre valea Crișului rapede de P. Cipoș, Nu pofti rău altuia — de P. Cipou).

VIII) **Meteorologie** (Fazele lunilor și profetii climatice, Zilele crice ale anului 1900, Caracteristicile anului 1900.)

IX) **Calendariul mohamedan** (prima și a fie-cărei luni.)

X) **Diverse** (Glume, anecdote și povește igienice).

XI) **Anunțuri** cu privire la necesitățile obștești.

Acesta este conținutul destul de bogat și interesant estins pe 156 pagini al calendariului tipografiei diecesane de pre anul 1900.

Calendariul apare acum în al XXI. lea an al existenței sale și este cel mai ieftin, în proporțiunea conținutului și al volumului, dintre toate calendarele românești, constând numai 30 cr. v. a.

Numele seu cel bun și trecerea, ce o are la poporul nostru credincios, ne dispensază de a-i face ori ce reclam. Ajunge să amintim că cele 12,000 exemplare, în câte a apărut și acum, abia vor fi de ajuns pentru ca administrația tipografiei să pôte satisfăce tuturor.

Se află de vânzare la tipografia diecesană din Arad și la toate celealalte librării mai de valoare din țară, cum și la mulțime de particulari, deponenți de ai tipografiei, cărora succesive, de după trebuință li se vor espeda.

D I V E R S E.

* **Monument neintrecut.** În anul viitoriu, numit anul sacru, în Italia se plănușe a se ridica o cruce uriașe pe dealul cel mai nalt al țării, drept monumentu întru preamărirea Mântuitorului.

* **Bibliografie.** A apărut de sub tipar: Almanah edat de Reuniunea învățătorilor dela școlile confesionale gr. or. din diecesa Caransebeșului din incidentul adunării generale jubilară ținute în zilele de 10/22 și 11/23 Septembrie 1895, cu care ocaziune s'a inaugurat monumentul lui Constantin Diaconoviciu Loga. Editura Comitetului Reuniunii. Caransebeș 1899. Tipuriul tipografiei diecesane, care se estinde pe 230 pag.

Acest almanah conține valoroșe lucrări a-le membrilor zelôsei reuniuni a învățătorilor din diecesa Caransebeșului. Il recomandăm în atențiunea învățătorilor noștrii, cari pot scôte din el multe lucruri bune și folositoare. Să pôte procura dela librăria diecesană din Caransebeș sau dela secretariul reuniunii d-nul Ioan Marcu inv. în Bogșa germană (Német-Bogșa). Prețul unui exemplar e 1 fl. plus 15 cr. porto postal.

— *Reflexiuni* asupra examenelor din protopresbiteratul Buziașului, ținută în Buziaș la 21 Iunie 1893 și dedicat Mult On. Domn Ioan Ionașiu, asessor consistorial ord. în Caransebeș — în semn de stimă și iubire de Ioan Marcu învățătoriu gr. or. român și comisariu școlar. Editura autoriului, Caransebeș 1899. Tipariul tipografiei diecesane. Acesta este titlul unei interesante broșuri eșite din pana harnicului învățător din Bogșa I. Marcu. O recomandăm învățătorilor noștrii. Să pôte procura dela autorul cu prețul de 20 cr. exemplarul.

— A apărut *Călimdaaiul* nou pe anul vișect 1900, Anul I. Brașov. Editura tipografiei Ciurcu și Comp. Prețul 25 cr. v. a. Trimis franco 30 cr.

* **Himen.** D-nul George Butnariu inv. își serbeză ași cununia cu d-ra Maria Tăbăcariu din Râșnov. — Felicitările noastre!

* **Acti bolnavilor.** Spre a face un serviciu mare celor ce pătinesc de ori-ce morb, măcar și învechit, vin a aduce la cunostința celor interesați, că dacă doreșe sigură și perfectă vindecare, se recurgă la ajutoriul Dnui Dr. Georgiu Tulcan medic univ. în Giula (B.-Gyula.) com. Bichiș unde fie deplin convins ori-cine, că va afla lecuirea grabnică ce s'a constatat prin nenumerate casuri. B

Reuniunea învățătorilor români dela școlile populare confesionale ortodoxe din protopop arădane I—VII. Despărțământul protopopesic Arad.

Nr. 18/1899.

Convocare.

Membrii reuniunii învățătorilor români dela școlile populare confesionale ortodoxe din despărțământul protopresbiteral Arad sunt convocați la conferința a II-ua ordinară a anului administrativ 1899—

1900 carea se va ține **Mercuri, la 27 Octomvre** v. (8 Noemvre n.) în comuna **Nădlac**, la școla cu clasele superioare, pe lângă următorul

Program :

1. La 8 ore a. m. Invocarea Duhului Sânt.
2. Ascultarea prelegerii învățătorului G. Petroviciu, cu băeții din școla cu clasele superioare.
3. Deschiderea conferinței.
4. Constatarea membrilor prezenți.
5. Reflecțiuni asupra prelegerii ascultate.
6. Incassarea tacselor curente și restante.
7. Opinionearea proiectului de statut al înființării societății mortuare a reuniunii.
8. Debatere asupra proiectului de statut pentru societățile populare de economii și ajutor.
9. Discuțiunea asupra dreptului de examinare în școla poporală cu ocaziunea examenelor.
10. Citirea operatelor insinuândă.
11. Alegerea comisiunii pentru verificarea protocolului.
12. Propuneri și interpelări.
13. Defigerea locului și timpului conferinței viitoare.
14. Închiderea adunării.

Observare: Membrii, cari călătorește cu trenul din spre Arad, pentru a pute participa la conferință dela început, sunt rogați a veni în preseră. Pentru încuarterare s'a făcut dispozițiune.

Nădlac, la 12/24 Octomvre, 1899.

Samson Lugoșanu,
președinte.

Georgiu Petroviciu,
secretar.

C O N C U R S U R U

Pentru întregirea parohiei devenită vacantă în **Mehala** (ppresbiteratul Timșorii), prin reposarea parochului Ioan Istin, se scrie prin această concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în foia diecesană „Biserica și Școla.”

Beneficiul: 1) una sesiune parochială; 2) birul și stola usuată, — dau anual un venit de cel puțin 1828 fl; deci parochia fiind de classa primă, dela recurenți se cere calificațiunea proserisă în § ul 15 lit. a) a Regulamentului pentru parohii. Văduvei preotese se asigură dreptul la jumătatea venitului parochial, conform §-iui 8 din Regulamentul pentru parochii. Alesul are să poarte sarcinile publice după beneficiul său, are să țină serviciu divin în fiecare zi și totodată se obligă a provide gratis învățământul religiosei la școlile confesionale d'acoi. Și de o e-ce comuna bis. Mehala numerând 2 mii de suflete voește la timp oportun să sistematizeze și arondeze și o a 2 a parochia, deci alesul în temeiul acestui concurs se obligă, fără de altă întrebare a ceda birul și stola dela jumătatea parochia pe carea se alege în sensul acestui concurs.

Recursele ajustate cu documente originale sunt a se trimite la Prea On. Domn ppresbiter în Timșoră-Fabric. Recurenți vor ave sa se presente cu observarea §-lui 18 din Regulamentul pentru parohii în s. biserică din loc, spre a-și arăta dexteritatea omiletică și rituală.

Dat din sedința comitetului parochial ținută în Mehala, la 10/22 Octomvre 1899.

Comitetul parochial.

Cu consensul ppresb. tractual: Dr. TB. PUTICI, m. p.

—□—

În urmarea deciziei comitetului parochial din 8/20 Septembrie a. c. se publică concurs pentru stațiunea învățătorescă din **Dubosci**. Emolumintele sunt în bani gata 180 fl.; 20 hecto de bucate, jumătate grâu, jumătate cucuruz, pentru lemne 24 fl., din care are a se încălzi și școla; pentru conferința 8 fl. Scripturistica și curatoratul 11 fl.; două jugere de pământ à 18 fl.; cortel și grădină, toate computeate în 310 fl.

Dela recurenți se cere ca să fie absoluți preparați și încât să poțe cu examen de calificațiune, — având a-să presenta în s. biserică de acolo, în vre-o Duminică, sau sârbătoare, spre a-și arăta dexteritatea în cant și tipicul bisericesc.

Recursele au a-să trimitte inspectorului școlar Adam Rosa în Leucușești posta ultima Betlenhâza, în comitatul Caraș-Severin, până la 14/26 Noemvre a. c. în care și va fi alegerea.

Leucușești în 11/23 Octomvre 1899.

În conțelegere cu comitetul: ADAM ROSA m. p. insp. școlar.

—□—

Nr 5601/899.

Pentru deplinirea postului de **protopresbiter în tractul Bolințului** cu parochia centrală Bolinț, devenit în vacanță prin trecerea la celea eterne a protopopului-paroch de pie memorie Iosif Gradinariu, pe baza conclusului concernintelui comitet protopopesc luat în sedința sa dela 11/23. Septemvre a. c. se scrie concurs cu termen de **35 de zile** computeate dela ziua, ce urmăz după prima publicare în organul oficial „Biserica și Școla.”

Emolumintele împreunate cu acest post sunt :

I. Din parochia protopresbiterală :

- a) o sesiune de pământ arător;
- b) venitul de bir și ștolar usuat, dela poporeni parochiei protopresbiterale.

II. Din protopresbiterat :

- c) birul protopresbiteral usuat dela preoțiimea tractuală.
- d) tacselle normate prin conclusul sinodului eparchial pentru visitațiunile canonice și revisiunea socoților.
- e) paușalul pentru cancelaria protopresbiterală conform conclusului sinodului eparchial.

III. Dela diecesă :

- f) suma resolută prin sinodul eparchial, ca recom-pensă pentru ședulele dela cununii și pentru inspecțiunea școlară.

Să observă însă, că din aceste emoluminte conform §-lui 8 din Regulamentul pentru parochii, alegândul protopresbiter paroch va trebui să dea văduvei repositului protopresbiter Iosif Gradinariu cuota competenței viduale, obvenindă până la 24. Iannarie vechiu 1900, când se implinește anul dela mórtea repositului.

Aspiranții la acest post să avisează : a subșterne în termenul indicat subscrisului Consistor recoursele lor, instruite cu documintele despre calificațiunea normată prin § ul 53. din statutul organic și prin conclusul congresual Nr. 111/888. și anume cu documinte : că posed calificațiunea recerută prin Regulamentul petru parochii dela aspiranții la parochiile de classa primă; că a depus esamenul de maturitate; că a implinit cel puțin cinci ani în serviciul bisericesc său școlar cu succes deplin multămi-

tor, și că prin zelul și diligența lor s'au distins în rezultatul activității pe terenul bisericesc și școlar.

Arad, din ședința consistorială plenară dela 7/19. Octombrie 1899.

**Consistorul eparchial
gr. or. român din Arad.**

—□—

Pentru îndeplinirea definitivă a postului învățătoresc din comuna **Tauț**, cottul Aradului, se escrie concurs cu termen de alegere de **30 de zile** dela prima publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: a) în bani gata 300 fl.; b) pentru conferință 5 fl.; c) scripturistică 2 fl.; d) cinci stângini de lemne din care se va încălzi și sala de învățământ; e) dela înmormântări unde va fi poștit 50 cr.; f) despre cuartir se va îngriji comuna bisericească.

Reflectanții la acest post vor avea a-și insinua resursele lor instruite conform Statutului organic M. O. Domn. Acsentie Chirila, inspector de școle în Șilindia (Silingia); având dănsii în vre-o Duminică ori sârbătoare a se presenta în biserica din loc spe a-și arăta dexteritatea lor în cant și tipic.

Tauț, la 3/15. Octombrie 1899.

Comitetul parochial

În conțelegere cu mine: **AXENTIE CHIRILA**, m. p. înșp. școlari.

—□—

Pentru îndeplinirea postului de învățătoriu, la școala confesională română gr. or. din comuna **Bacamezșu**, (protteratul Lipovei) se escrie concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare.

Emolumentele sunt: 1. în bani gata 300 fl.; 1. 32 metrii de lemne — din cari se va încălzi și sala de învățământ; 3. diurne pentru conferință 10 fl.; 4. pașal scripturistică 5 fl.; 5. pentru curatorat 12 fl.; 6. stole dela înmormântări cu liturgiă 1 fl. — fără liturgia 40 cr.; 7. Cuartir liber cu două încăperi padimentate, grajd câmară și grădină de 1 jugher.

Se observă că alesul învățătoriu va primi cele 4 jughere de pământ a fondului școlar, pe lângă o arândă anuală redusă de 50 fl. plus contribuția.

Alegândul învățătoriu va avea se porțe și cantoralul; cei cari vor putea înființa și conduce cor vocal, vor fi preferiți.

Doritorii de a ocupa acest post, au a-se presenta în vre-o Duminică ori sârbătoare în sf. biserică din Bacamezșu, spre a-și arăta dexteritatea în cant și tipic; ér resursele instruite cu documintele rececute adresate comitetului parochial din Bacamezșu, se se trimite M. O. Domn. Demetru Marcu, inspector școlar în Bircșiș.

Bacamezșu, în 12/24. Septembrie 1899.

Laurențiu Barzu, m. p. preș. com. par. *Filip Dumitru*, m. p. nat. com. par.

În conțelegere cu mine: **DEMETRIU MARCU**, m. p. inspector școlar.

—□—

Nr. 6042/899,

Din fundațiunea **Teodor Papp** sunt a se împărți pentru anul școlar 1899/900 4 stipendii și anume 2 de câte 50 fl., 1 de 100 fl. și 1 de 125 fl.

Cei cari reflectăză la vre-un stipendiu, să recurgă la subsemnatul Consistor până în **1 Noembrie st. n. a. c.** și să dovedescă, că sunt înscriși ca elevi ordinari în gimnasiu, reale ori civile, că aparțin la religiunea gr. or. română și că în anul școlar 1898/9 a făcut în studii sporu bun.

Dintre recurenți vor fi preferiți în primul loc pruncii și pruncii pruncilor dela cele 3 surori ale fundatorului, descendenții familiilor Dr. Atanasiu Marienescu, Ioan Nedelcu avocat; în locul al doilea descendenții și anume fiii avocatului Ni olae Proștean din Lugoj, mai departe toți tinerii gr. or. români din Giula. În locul al treilea pot concura și alți tineri gr. or. români din diecea Aradului.

Arad, din ședința consistorială ținută la 28 August (9 Sept.) 1899.

Iosif Goldiș, m. p. episcop.

—□—

Cu termen de **30 zile** dela prima publicare în foia „Biserica și Școala” se escrie prin această concurs pentru deplinirea definitivă a următoarelor stațiuni învățătoresci din inspectoratul Buteniilor.

1) **Bârșă**, stațiunea de învățător dela clasele inferioare cu emolumentele anuale: 1) în bani gata 168 fl.; 2) în naturale: 4 șinice grâu; 3) 4 șinice cucuruz; 4) 4 stângeni de lemne pentru învățător și 4 stângeni pentru școlă; 5) spese de conferință 12 fl.; 6) 1/2 sesie pământ, în valoare de cel puțin 60 fl.; 7) și dela înmormântări circa 10 fl.; 8) locuință și grădină în natură.

2) **Dieci**, cu emolumentele anuale: 1) în bani gata 200 fl.; 2) pentru scripturistică 5 fl.; 3) pentru conferință 12 fl.; 4) dela liturgiile private câte 20 cr.; 5) în naturale: 8 cubule grâu și 6 cubule cucuruz, toate prețuite în 78 fl.; 6) lemne pentru învățător 4 stângeni în preț total de 40 fl.; 7) fân 12 m. metrice în preț de 22 fl.; 8) cuartir cu două chilii, cuină, celari, pod pe jumătate, grajd pentru vite și o grădină întregă.

Cei aleși vor avea a îndeplini și funcțiuni cantorale.

Sunt admiși la concurs numai cei ce posed calificatiunea prescrișă în lege și dacă au funcționat undeva, se produce atestat de conduită.

Reflectanții vor avea a-se presenta în vre-o Duminică ori sârbătoare în s. biserică din comuna la care recurg, spre a-și arăta dexteritatea în cele rituale.

Cei cu clase superioare și cari vor dovedi capacitatea de a conduce cor, vor fi preferiți.

Recursele ajustate cu documentele rececute și adresate concernentelor comitete parochiali se se înainteze la P. On. Domn. Ioan Georgia ppresb. și înșp școl. în Buteni (Butyin. Arad m.), până la terminul prescriș.

Dat din ședințele concernentelor comitete parochiali. Cu consensul: **IOAN GEORGIA** m. p. ppresb. înșp. școl.

—□—

În urmarea pensionării fostului învățător în comuna **Cutina** se publică concurs, având de basă următoarele dotațiuni: 1) Salariul în bani gata 100 fl.; 2) pentru elisa și lumini 55 fl.; 3) nouspredece metri de bucate în bômbe jumătate grâu și cucuruz à 5 fl. 95 fl.; 4) pentru conferința 10 fl.; 5) pentru scripturistică 5 fl.; 6) pentru călătorii 4 fl.; 7) 2 1/2 jugere pământ à 10 fl. 25 fl.; 8) 32 metri de lemne pentru școala și pentru învățători 50 fl.; 9) Cortel liber și grădina de legumi.

Doritori de a fi aleși au a-se presenta în s. biserică din Cutina, spre a-și arăta dexteritatea în cant și tipicul bisericesc. Recursele le vor substerne Dni inspector școlar Adam Rosa în Leucușeci Carasiu-Severin, posta ultima Betlenháza, până în **24 Octombrie** (5 Noembrie) a. c. în care și va fi și alegerea. Conducătorii de cor vor fi preferiți.

Leucușeci în 27/9 Octombrie 1899.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: **ADAM ROSA**, m. p. înșp. școl.

—□—